

Mr. DARKO VLAHOVIĆ

Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Split, Hrvatska
Croatian Chamber of Commerce, District Chamber Split, Croatia

INOVIRANJE SUSTAVA STATISTIKE TURIZMA

UDK 338.48:331

Primljeno: 04.05.1998.

Prethodno priopćenje

Hrvatska još ne uspijeva cjelovito i ažurno pratiti tijek turističkih gibanja u svom prostoru. Naša statistika turizma zadržala je klasične pristupe i izvješća, koja često imaju samo ograničenu namjenu i uporabu.

Inovativnim rješenjima trebalo bi statistiku turizma kompletirati i ustrojiti po načelima poslovno informacijskog sustava. U tom pogledu autor ukazuje na mogućnosti poboljšanja retrospektivnih pregleda i osiguranja veće kvalitete ulaza sirovih podataka. Također se zalaže za primjenu mrežnog lanca u cirkulaciji statističkih podataka i "proizvodnji" informacija za potrebe operativnog odlučivanja, kao i istraživanja i planiranja razvoja u oblasti turizma.

Ključne riječi: prostorna mobilnost turizma, promjene u teritorijalnom ustroju, usklađivanje i inoviranje sustava statističkog načina praćenja turističkih gibanja, nove mogućnosti promatranja turizma

1. UVOD

Turistički se promet neprestano širi i postaje posvudan. Već od konverzije zimske u ljetnu sezonu prostorni se okvir turističkih gibanja naglo proširuje i ubrzano dolazi do novih načina i sadržaja odmora te novih vrsta turizma i oblika turističkog prometa. U suvremenim uvjetima je očigledno da je turistički promet sve mobilniji i dinamičniji, a socijalna i dobna struktura omasovljavanja turizma postaje sve heterogenija jer se u turistička kretanja uključuju pripadnici svih slojeva modernoga društva.

Uglavnom velika rasprostranjenost prirodnih i antropoloških privlačnosti omogućuje i široku rasprostranjenost turizma. Danas se prostorna distribucija turističkog prometa odvija istodobno u dva suprotna pravca: (1) prema određenim područjima u raznim aglomerativnim oblicima (proces koncentracije), i (2) prema većem broju malih mjesta i dijelova slobodnog prostora na kopnu, na moru i vodenim površinama (proces disperzije). Pod utjecajem brojnih čimbenika turizam poprima značajke jedne od najekspanzivnijih socioloških i ekonomskih fenomena. Da bi se turizam unapređivao potrebno ga je izučavati. Statistika je jedna od disciplina koja

pomaže da se dobije slika o pojavi koju promatramo, odnosno da se analizira turistički promet.

Kad je riječ o ekspanziji turizma onda valja biti na čistu s time da je objektivno teško statistički pratiti razvitak te pojave, a osobito je teško statistički registrirati brojna kvalitativna obilježja turizma; teškoće proizlaze iz same činjenice što se ovdje radi o mnoštvu statističkih jedinica od kojih je svaka posebne prirode, te što se turistička kretanja javljaju kao zajednička funkcija duhovne konstalacije, zdravstvenoga stanja, naslijeđenih i stečenih navika i sl. (1,256).

Dinamika pojave istražuje se putem vremenskih statističkih nizova. Putem statistike moguće je doći i do raznih drugih korisnih informacija. No, sama statistika nije dovoljna, pa se provode sondažna istraživanja putem anketa (u nas je posebno afirmirana TOMAS-anketa). U svakom slučaju, zahtjevi su da se o turizmu kao najheterogenijoj društvenoj pojavi u suvremenom svijetu sazna što više, posebice: o njegovim sociodemografskim značajkama (dob, spol, podrijetlo, društveni položaj, profesija i kulturna razina turista); o motivaciji, navikama i načinu provođenja turističke dokolice; o željama, potrebama i sugestijama turističkih posjetitelja: o veličini i strukturi turističke potrošnje pojedinih kategorija turista (1,257). Prema tomu, nastojanja su, u osnovi, usmjerena na to da se promatra socio-ekonomska pripadnost i dobna struktura pripadnika u turističkome prometu, od koje u dobroj mjeri zavisi veličina i struktura turističke potrošnje, odnosno ekonomski učinci turizma.

Problematici statistike turizma valja se, međutim, vratiti kao području u kojem treba promicati informacije za one kojima je ta informacija potrebna. Dakle, pridružujemo se stavu da se ne smije raditi statistika radi statistike. Svaki napredak u pogledu raspolaganja s boljim i sadržajno korisnijim informacijama dobro je došao, no ipak u tim poslovima valja biti oprezan i ne dozvoliti da se upadne u pokušaj teoretiziranja, odnosno u bilo koju euforiju. Da bi statistika turizma bila korisna, cijeli pothvat treba biti praktičan, i to praktičan u prikupljanju statističkih podataka, praktičan u njihovoj analizi i značajan u postignutim rezultatima.¹¹ Stoga su dobrodošle sve kritičke opservacije i sugestije, navlastito one koje vode prema rješenjima koja je moguća izvesti i brzo i razmjerno jeftino pod uvjetom da je svima stalo do većeg reda i do informacije kao općeg dobra.

2. MANJKAVOSTI POSTOJEĆEG SUSTAVA

Prostorna mobilnost i raspršenost turizma², često promjene u teritorijalnom sustavu i nesredjenost stanja u općoj receptivnoj mreži najčešće remete tijek praćenja i registriranja turističkog prometa u nas. I premda računarska tehnika prodire svuda i

¹ Iz rasprave praktičara u sektoru turizma (tourism practitioners) koji su sudjelovali na Međunarodnoj konferenciji o statistici putovanja i turizma u Ottawi, u lipnju 1991.

² Na prostoru četiriju dalmatinskih županija slijedeće je stanje: u Dubrovačko-neretvanskoj županiji od 64 turističkih mjesta, prvih deset najvećih mjesta apsorbira oko 80 posto godišnjeg turističkog prometa; u Splitsko-dalmatinskoj županiji od 77 turističkih mjesta prvih deset 75 posto, u Šibensko-kninskoj županiji od 26 turističkih mjesta, prvih deset 90 posto; u Zadarskoj županiji od 59 turističkih mjesta, prvih deset oko 72 posto.

svatko tko se bavi bilo kojim poslom želi odmah na svom radnom stolu vidjeti kompjutor, naša već tradicionalna nemarnost/zapuštenost u prikupljanju i obradi podataka svojevrsan je činitelj "destrukcije" sustava, koja limitira ne samo protočnost i kvalitetu ulaznih podataka, već i "proizvodnju" nužnih informacija za potrebe turizma.

Da bismo imali uvida u realno stanje stvari potrebno je najprije shvatiti da je turizam upravo najupečatljiviji primjer negiranja hrvatskoga imena, te Hrvatske kao države i zemlje izrazitih turističkih vrijednosti. Zapravo, kad je trebala biti riječ o hrvatskih turističkim krajevima, onda je to bila samo Jugoslavija, a današnji teritorij slobodne, nezavisne i samostalne Republike Hrvatske kao područja izvanrednih turističkih vrijednosti obično nije spominjan u smislu turističke destinacije (gotovo nitko u inozemstvu nije znao da Hrvatska sama ostvaruje oko 80 posto inozemnog turizma bivše SFRJ (4,112). Ta isfrustrirana i previše iskalkulirana turistička zbilja imala je, naravno, i te kako odraza na kvalitetu statističke službe o kretanju turističkog prometa, kao i uopće na koncepciju razvitka cjelokupne receptivne mreže u našim krajevima. Zahvaljujući ekstenzivnom rastu turizma posvuda i po svaku cijenu, u krugu turističkih mjesta po tradicionalnom principu našla su se sva mjesta kojima je otprije bio priznat turistički karakter, ali i ona koja osim "sirovinke baze" (iskonskih turističkih privlačnosti) nisu imala odgovarajućih tehničkih uvjeta i drugih pretpostavki da se mogu uključiti u turistički promet i da uredno vode evidenciju o toj pojavi u svojoj sredini. Ne iznenađuje stoga, što nam statistički pokazatelji stalno ne pružaju dovoljno vjerodostojnu sliku stanja našega turizma.

Razlog odstupanju jesu slučajevi kad pojedine statističke izvještajne jedinice ne postupaju prema predviđenim pravilima, dakle kad se nemarno ponašaju ili pak namjerno ne prijavljuju svoje turiste, kako bi izbjegli plaćanje obveza. No, tu još nije kraj cijeloj toj priči; najveći je problem što su se podaci o turističkom prometu i kapacitetima za smještaj turista punili prema obrascima³ koji su prikriivali sliku i bilancu negativnih utjecaja pretjerane izgradnje kuća za odmor i rekreaciju.

Pojavljivanje tih paraturističkih kapaciteta u receptivnim sredinama pridonijelo je, sasvim sigurno, daljnjem pogoršavanju općih prihvatnih uvjeta i padanju turizma na niske grane. Neovisno o tomu što je nekontrolirano i spontano nicanje sekundarnih rezidencija vrlo pogodan oblik internog kolonijalizma, ali ta vrsta izgradnje vrši i druge pogubne utjecaje jer smanjuje prostor u njegovu prirodnom stanju i time potiče degradaciju prirodno-turističkih uvjeta. Osim toga, umnožavanje paraturističkih kapaciteta uzrokuje brojne strukturne i funkcionalne poremećaje osobito onda kad su ti kapaciteti veći od onih u hotelijerstvu (2,333).

Našu turističku situaciju svakako komplicira činjenica da nam je cijeli turizam, može se slobodno reći, turizam od dva mjeseca (u srpnju i kolovozu i u

³Redovni mjesečni podaci dostavljaju se statistici na temelju obrasca TU-11, ta izvješća podnose poduzeća i organizacije koje turistima pružaju usluge smještaja, odnosno koje posreduju pri pružanju usluga, a to su: (a) osnovni ugostiteljski objekti hoteli, pansioni, moteli, prenoćišta, turistička naselja, gostionice i drugi njima slični ugostiteljski objekti, (b) komplementarni smještajni objekti, kupališna i klimatska lječilišta, planinarski domovi, radnička odmarališta, odmarališta za djecu i mladež te privatne sobe koje domaćinstva izdaju turistima, (c) kampovi i kampirališta

najuspješnijim godinama ostvaruje se oko 60 posto od ukupnih turističkih noćenja u primorskim mjestima). Naglašena "sezonska" kretanja postala su konstantom turizma na našim prostorima (u poslijeratnim godinama sezonalnost je još više zaoštrena), što je veliki hendikep i opterećenje jer golemi turistički kapaciteti veći dio godine stoje prazni ili neznatno popunjeni.⁴ Kad se još uzmu u obzir podaci o tome da naši hotelski smještajni kapaciteti i turistička naselja čine tek nešto više od 20 posto - većina je smještajnih kapaciteta u kampovima i u "kućnoj radinosti" - onda je u takvim uvjetima neobuzdani rast paraturističkih kapaciteta najočitija potvrda odsutnosti razborite turističke politike u nas.

Premda su mnoge studije i analize već potvrdile da je rezidencijalna izgradnja "rasklimani" stroj razvoja turizma i jedna od najvećih devijacija u turističkom razvoju, naša službena statistika o tom problemu uglavnom šuti, kao i ostali koji su pozvani da reagiraju na tu pojavu.

Međutim, da je statistika ispunila svoju zadaću i javnosti podastrla potrebne podatke, bilo bi se već nešto konkretno poduzelo; išlo bi se vjerojatno dalje s inicijativom za donošenje posebnih zakonskih propisa o izgradnji i korištenju kuća za odmor i rekreaciju, unaprijedila bi se regulativa o uvjetima i načinu proglašavanju turističkih mjesta, pokrenulo bi se rješavanjem dileme o tome tko je sve dužan prijaviti boravak kao turistički posjetitelji,⁵ i sličnih pitanja.

Godina 1990. je posljednja u kojoj su se statistički podaci o turizmu u Hrvatskoj utopili u podatke o turizmu bivše Jugoslavije. Prema tome, sada je nastalo novo stanje i da bi se mogla uspostaviti veza i kontinuitet u praćenju podataka potrebno je popraviti retrospektivne preglede. To stanovito popravljavanje statistike naročito je potrebno kad su u pitanju brojevi pokazatelji o glavnim obilježjima turističkog prometa i to kvalitativnih: broj turista i broj noćenja ili broj dolazaka i dana boravka; kvalitativnih: nacionalna ili državna pripadnost turističkih posjetitelja; atributivnih: prostorna distribucija turističkoga prometa po vrstama turističkih mjesta, i po vrstama objekata za smještaj, i vremenska distribucija turističkoga prometa po mjesecima odnosno godišnjim razdobljima.

⁴ Prosječna godišnja popunjenost turističkih smještajnih kapaciteta u primorskim mjestima kreće se oko 72 dana. Povećanje od samo jednog dana popravilo bi, prema sadašnjim receptivnim potencijalima, bilancu prometa za gotovo 700 tisuća turističkih noćenja.

⁵ Službena statistika pod turistom smatra osobu koja privremeno boravi izvan mjesta svog stalnog prebivališta i tamo prenoći barem jednu noć u nekom ugostiteljskom objektu ili nekom drugom objektu za smještaj. U tom kontekstu, domaćeg turista definira kao osobu sa stalnim mjestom prebivališta u Republici Hrvatskoj, koja privremeno boravi u nekom drugom mjestu izvan mjesta svog stalnog prebivališta i tamo prenoći barem jednu noć u ugostiteljskom objektu ili nekom drugom objektu za smještaj. Stranog pak turistu smatra osobu sa stalnim mjestom prebivališta izvan Republike Hrvatske koja privremeno boravi u nekom mjestu u Hrvatskoj i tamo prenoći barem jednu noć u ugostiteljskom objektu ili nekom drugom objektu za smještaj.

Problemi se sada na terenu javljaju: prvo, kad domaći turist putuje na odmor i boravak ostvaruje u svojoj "vikendici" onda nije evidentiran i pribrojen kao turist, a da je taj isti posjetitelj u istom mjestu smješten u nekom od ugostiteljskih objekata onda bi se tretirao turistom, i drugi, što je u okviru tzv. "kućne radinosti" uključen tek jedan manji dio rezidencijalnih kapaciteta, odnosno onaj dio u kojem boravak ostvaruju gosti nevlasničkog domaćinstva, dakle turisti. No, kad bi obvezu prijavljivanja imali svi posjetitelji, kao vlasnici tako i oni koji se kriju pod "rodbinom i prijatelji", slika bi nam stanja bila osjetno drugačija posebice u području domaćeg turizma i vidjelo bi se da "sezonsko" kretanje turizma u nas ide nezaustavljivo prema vršnim ljetnim mjesecima.

U sustavu praćenja i analiziranja turističkih kretanja u nas valjalo bi otkloniti još neke slabe točke, u prvom redu nekoherentnost sustava: ne postoji funkcionalna povezanost u receptivnoj mreži pojedinih odredišta po horizontalnoj liniji, kao ni vertikalna povezanost između subjekata u institucionalnoj turističkoj nadgradnji. Zatim se tu još javlja i problem nehomogenosti podataka, a najzornije ga se može primijetiti na primjeru uspoređivanja podataka po administrativno-teritorijalnim jedinicama s obzirom na to da teritorij općine nije istovjetan s teritorijem općine s istim nazivom prije dvije godine, nakon rata i u predratnom razdoblju. Raspoloživi podaci zbog pomanjkanja statističke discipline nisu uvijek potpuni i autentični, ali i zbog metodoloških razlika u vođenju statističke evidencije turističkog prometa nisu dovoljno usporedivi ni sa statističkim pokazateljima međunarodnih turističkih organizacija.

Mi, očito, još nemamo statistički sređenu bazu podataka, a trebalo bi barem u analizama vremenskih nizova, odnosno prilikom prikaza distribucija frekvencija formiranih po numeričkim obilježjima u tabelarnom ili grafičkom obliku, biti siguran na čemu počivaju te analize.

3. INFORMACIJSKI MREŽNI LANAC

Inovativna rješenja u statistici turizma vidimo kao dio šireg kreiranog poslovno- informacijskog sustava, s realizacijom slijedećih programskih zadaća:

- osiguravati sustavne statističke prikaze o hrvatskom turizmu,
- uspostaviti kontinuitet u statističkoj evidenciji i eliminirati "greške"⁶ u praćenju domaćeg turizma,
- uskladiti metodologiju vođenja statističke evidencije turizma prema već uobičajenoj svjetskoj praksi,
- djelovati u pravcu koncipiranja i funkcioniranja jedinstvenog informacijskog sustava na svim teritorijalnim razinama - od turističkog mjesta, općine ili grada do županije i odgovarajućih republičkih institucija (DZS, HTZ, MT, HGK),
- davati podlogu za potporu odlučivanja, međusobno uspoređivanje i povećanje odgovornosti u prikupljanju/ulasku podataka i "proizvodnji" informacija.

Nas, kao turističku receptivnu zemlju, prvenstveno zanimaju standardni prikazi i mogućnosti osiguranja kvalitetnih informacija. U tom smislu važno je raspolagati što ispravnijim numeričkim pokazateljima za potrebe statističkih analiza. Važno je, isto tako, imati što bolji uvid u trenutačnu turističku situaciju i daljnji tijek

⁶ Prema statističkim podacima, od 1992. godine u kategoriju domaćih turista više nisu uključeni posjetitelji iz zemalja bivše Jugoslavije, nego isključivo posjetitelji s mjestom prebivališta u Republici Hrvatskoj (prema tomu, u praćenju nizova za podatke iz prijašnjih godina valja reducirati brojke i ostati samo na broju registriranih turista iz naše republike).

njezina razvoja i to s aspekta: prostornog okvira turističkih gibanja, raspoloživosti smještajnih kapaciteta i njihove popunjenosti, broja posjetitelja i ostvarenih turističkih noćenja, deviznog priljeva, prostorne i vremenske distribucije turističkog prometa po vrstama smještaja, po nacionalnoj pripadnosti i sl.

Turističkoj je tvrtki svrha poslovanja zadovoljiti potrebe i želje gostiju uz optimalizaciju poslovnog rezultata, pa u skladu s time nastoji usmjeravati pripremu i pružanje informacija za upravljanje poslovnim sustavom (8,98). S gledišta konkretnog odredišta (i širega turističkog područja) pozornost se posebno usmjerava na informacije koje pružaju uvid u ukupno stanje receptive, u pojedinim segmentima i elementima receptivne strukture, gospodarske strukture, infrastrukture i ostala područja.

Naravno, pri svemu tome ne bi se smjelo zanemarivati ni mnoge suštinske promjene u prirodi, u vanjskim manifestacijama i u funkcijama turističkoga fenomena, što posebice pojačava potrebu ispitivanja novih načina i sadržaja odmora, koji zapravo odražavaju nove stilove življenja u turističkim migracijama.

Danas je napredno umrežavanje postalo ključno za poslovanje u kojemu uspjeh dolazi i kao rezultat grupnih postignuća - jer svi uvijek znatno ovisimo jedino o drugima. U našem turizmu težišna stvar postaje način pružanja svih usluga unutar jednog sustava, ali ne kao izolirana sekcija, nego da je uklopljen u globalnu informacijsku mrežu, koja je kadra sustavno izgrađivati i plasirati sve ključne informacije.

Pri razmatranju te vrste problematike važno je računati s time da će uloga informacijske tehnologije upravo u području turizma biti nezamjenjiva, posebno stoga što će tehnološki razvoj putovanja učiniti bržima i jeftinijima, pa će, logično, porasti potreba za poslovnim informacijama, za brže i lakše dobivanje rezervacije, dobivanje vijesti o kulturnim, športskim i drugim priredbama, meteorološkim biltenima, biometeorološkim prognozama, za stanje u prometu, navigaciji i drugo. Recimo i to da je pojava elektroničkih medija (radio, televizija, kompjutor) omogućila da ljudi komuniciraju međusobno brže, preciznije i znatno intenzivnije nego prije, kada su postojale samo novine. Uloga elektroničkih medija neprestano raste, a sustav javne komunikacije postaje prijeko potreban infrastrukturni element, po značenju ravan izgradnji cesta ili uzletišta (12,37).

Naša bi se sva odredišta i turizam u cjelini morali početi odlučnije pripremati za povezivanje i stvaranje logičnijeg sustava cjeline, kojeg se razvoj odvija prema višim stupnjevima složenosti i udovoljavanju profinjenijim zahtjevima. Na tom putu razvoja uporaba netočnih ili svjesno iskrivljenih podataka ruši temelj informacijskog sustava, gotovo na isti način i kad imamo ograničenja i kad ne možemo razasute informacije prikupiti i plasirati ih na pravi način. Prema tomu, informacijsku razvijenost determinira ne samo nedostatak komunikacijske infrastrukture ili neprimjereni način upotrebe informacijske tehnologije, već i problemi vezani uz pomanjkanje vizije, deprofesionalizacija, nedostatak poslovne kulture i nedovoljno sistematizirano znanje, koje često ne omogućuje da se odgovori izazovima vremena.

Cilj je informacijskog sustava da dostavi informacije na pravo mjesto u organizaciji, u pravo vrijeme i uz minimalne troškove. Taj sustav pritom treba obaviti četiri temeljne funkcije: prikupljanje podataka, obradu podataka, pohranjivanje podataka/informacija i dostavljanje podataka i informacija korisnicima (10,257). Za našu situaciju u turizmu primarno je osnovne izvore sirovih podataka kvalitativno ojačati i unaprijediti, te ih povezati u informacijsku mrežu prema funkcionalnom tijeku kretanja podataka i informacija. Informacijski mrežni lanac mogao bi početi funkcionirati kad se najprije na terenu - u osnovnim receptivnim jedinicama i u turističkim uredima mjesne turističke zajednice osiguraju uvjeti za dobivanje točnih, potpunih, pravodobnih i pouzdanih podataka koji se unose u sustav. Jer, s pravom se upozorava da i najsuvremenija oprema i najbolja softverska rješenja, najosposobljeniji kadrovi i najbolja organizacija neće otkloniti problem pogreške u ulaznoj "sirovini" (10,259).

Prvi osnovni uvjet je, dakle, da pravilno krene proces kumuliranja, sređivanja, sistematizacije i analitička obrada podataka, te izrada prethodnih informacija i pretvaranje tih informacija u konačne sređene informacije i turističku dokumentaciju.

Realni informacijski model za potrebe i nadgradnje i menađerske strukture u turizmu, mislimo, moguće je graditi na koncepciji funkcioniranja usporednih (pod)sustava. Bitno bi bilo tu omogućiti da do spremišta podataka dolazi minimalni skup ulaznih podataka, odnosno da iz spremišta turističkih podataka izlaze izvješća željenog sadržaja i oblika, prema zahtjevima konkretnog korisnika. Da bi smo imali suvremeni koncept spremišta podataka trebalo bi prilagoditi i osigurati potrebnu kompatibilnost softverskih rješenja, te definirati prioritete i način rada općeg informacijskog servisa.

Dakle, umreženim informacijskim lancem moguće je istodobno razvijati sustave za razna područja djelovanja, a svaki od pojedinačnih sustava oblikovan je kao podsustav u funkciji cjeline. Tako bismo u tom smislu mogli govoriti o informatičkom sustavu turističke destinacije, rezervacijskom sustavu, upravljačkom informacijskom sustavu, u perspektivi bioinformatičkom turizmu, s time da je statistika turizma kao sustav podloga za razvijanje poslovnog informacijskog sustava na svim razinama. Sustavni razvoj korišćenja informacija valja svakako prilagoditi potrebi da turiste evidentiramo i "retiramo" ne isključivo kao dijelove statističke mase, već i kao individualna bića (osobe).

Mogućnosti funkcioniranja informacijskog mrežnog lanca na razini destinacije kao turističke regije prikazujemo u shematskim priložima br. 1 i br. 2., s napomenom da je prioritet dan kolanju podataka/informacija o prodanim, zauzetim i slobodnim smještajnim kapacitetima i da smo pojmovno odredili osnovnu turističku izvještajnu jedinicu: hotel, turističko naselje, privatni smještaj (apartman ili privatna soba), kamp, marina; turističku lokaciju: turistički ured TZ mjesta; užu turističku regiju: područje sastavljeno od turističkih udjelova koje čine kompaktnu cjelinu; širu turističku regiju: područje županije, odnosno skup užih turističkih regija.

4. ZAKLJUČAK

Naša statistika turizma ne daje nam podatke na temelju kojih možemo dobiti potpuniju sliku o turizmu kao pojavi. U nas je u jednom dužem razdoblju izostala sustavna turistička politika, pa je tako izostalo i sustavno praćenje podataka i razvijanje statističke turističke evidencije.

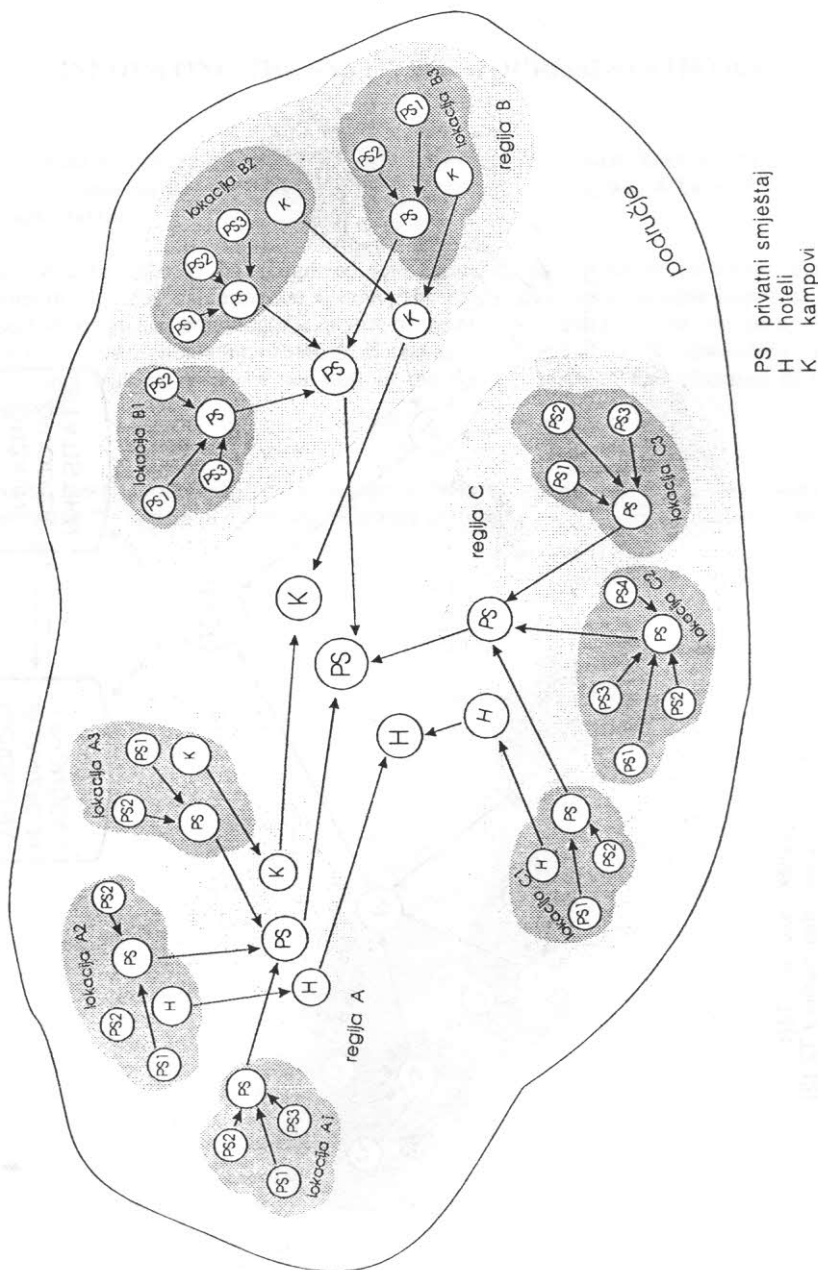
Aktivnosti vezane uz razvijanje poslovno-informacijskog sustava u prvi plan također postavlja unapređenje statistike turizma kao sustava. U nas bi u tom smislu bilo potrebno razmišljati o elementima koncipiranja informacijskoga mrežnog lanca, koji bi mogao s određenim aplikativnim programima istodobno zadovoljiti niz potreba u raznim segmentima poslovanja i odlučivanja. S tim u vezi valjalo bi djelotvornije raditi na prikupljanju i obradi podataka, povećanju statističke discipline, davanju računarske potpore te popravljanju ukupne organizacije našega turizma.

Inovativna rješenja na području statistike turizma omogućila bi prezentaciju standardnih prikaza i povećala bi kvalitetu informacija, osobito s aspekta točnosti, ažurnosti i relevantnosti. Kako je za naš turizam neobično važno da se uvažavaju relevantne činjenice i da se poboljša upravljanje, a što je najčešće u najužoj sprezi s razvojem korištenja informacija, namjera nam je upravo bila da damo neke ideje i poticaj da se na tom području krene s mrtve točke.

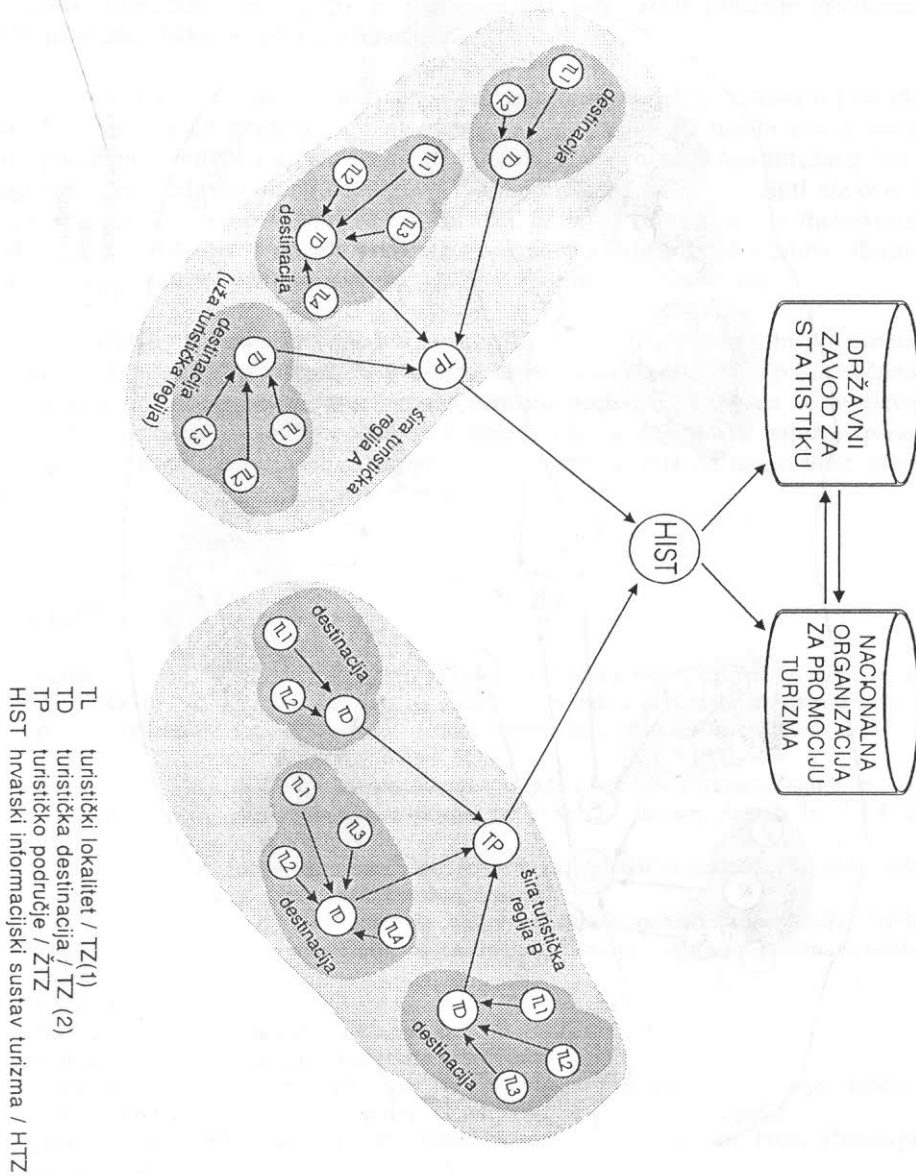
LITERATURA

1. Alfier D. (1988): Značenje informacija za teoriju i praksu turizma, Turizam, Zagreb br. 10.
2. Alfier D. (1987): Pristup istraživanju uzroka i posljedica pretjerane izgradnje kuća za odmor i rekreaciju, knjiga "Turizam" - izbor radova, Institut za turizam, Zagreb, 1994., str. 333.
3. Antunac I. (1988): Turistička dokumentacija u svijetu i kod nas, Turizam, Zagreb, br. 10.
4. Antunac I. (1992): Udio Hrvatske u turizmu bivše SFRJ, Turizam, Zagreb, br. 7 - 8, str. 112.
5. Čurko K. (1997): Model informacijskog sustava za podršku menadžerima u maloprodaji (doktorska disertacija) Ekonomski fakultet, Zagreb.
6. Jurišić - Kette W. (1995): Informatički sustav Jadranskih turističkih destinacija, Tržište, Zagreb, br. 1-2 (XIV Kongres i Znanstveni simpozij "Razvojni problemi turizma hrvatskog Jadrana").
7. Peršić M. (1991): Informatički sistem hotela, Turizam, Zagreb, br. 4.
8. Navratil J. (1971): Statistika, Viša statistička škola, Zagreb,
9. Navratil J. (1997): Statistika, Viša statistička škola, Zagreb,
10. Srića V. (1993): Poslovni informacijski sustavi, Zbornik radova "Razvojni resursi i suvremeni management u hotelijerstvu, Hotelijerski fakultet i HUH, Opatija,
11. Vlahović D. (1997): Radni projekt "Statistika turizma" (u rukopisu), HGK /Županijska komora Split, Split,
12. Vlahović D. (1993): Elektronički mediji - Promicanje maritimnog turizma, Hrvatsko gospodarstvo, Hrvatska gospodarska komora, Zagreb, br. 54.
13. Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku (Turizam - za odgovarajuće godine), Zagreb,
14. Hrvatski turistički informatički sustav (CROTIS), Info, Zagreb, 1997.

Prilog 1. Shematski prikaz protoka podataka i informacija

Prilog 2. Shematski prikaz protoka podataka i informacija

Summary

INNOVATING THE SYSTEM OF TOURISM STATISTICS

Croatia has not yet succeeded to follow, wholly and promptly, tourist flows within its frontiers. Our tourism statistics has kept classical approaches and reports, which have often a limited assignment and use.

Tourism statistics should be completed and arranged by innovative solutions under the principles of business - information system. The author envisages possible improvements of retrospective views and providing the quality of input of raw data. He insists on the application network chain in the circulation of statistical data and the "production" of information for needs of operational making decisions, as well in the field of research and planning of tourism development.

Key words: space mobility of tourism, change in the territorial administering, coordinating and innovating the system of statistical following of tourist flows, new possibilities of viewing tourism